

Dit position paper voor het rondetafelgesprek 'De toekomst van de visserij in Nederland', op 27 mei 2026, georganiseerd door de Vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) is geschreven door Stichting De Noordzee en WWF-NL (Wereld Natuur Fonds) en ondersteund door de North Sea Passive Fisheries Foundation.

Een gezonde zee als basis voor de visserij van de toekomst

De oceaan – en daarmee ook onze Noordzee – is onmisbaar voor het leven op aarde. Ze neemt een kwart van de wereldwijde CO₂-uitstoot op, reguleert het klimaat en produceert de helft van alle zuurstof. De Noordzee is thuis voor meer dan 1.300 soorten, van zeehonden en kabeljauw tot Jan-van-Genten. De Noordzee biedt ons ruimte voor ontspanning en recreatie. Het is ons grootste natuurgebied én al eeuwenlang een belangrijke bron van voedsel voor mens en dier. De Noordzee leeft in het hart van vele Nederlanders. **De Noordzee is van ons allemaal.** Maar de Noordzee verandert razendsnel. Het is één van de drukste zeeën ter wereld, en er is nog meer ruimte nodig voor onder meer veiligheid en duurzame, geopolitiek-onafhankelijke energie. De uitdagingen groeien en dat vraagt om nieuwe keuzes van ons allemaal.

Want dit unieke ecosysteem staat onder grote druk door de opeenstapeling van menselijke activiteiten. De biodiversiteit neemt af – van plankton tot zeevogels – en klimaatverandering zorgt voor opwarming, verschuiving van soorten en verstoring van natuurlijke processen. **Hoe zorgen we voor een gezonde zee die duurzaam wordt gebruikt? Met voldoende ecologische ruimte voor onze activiteiten op zee.** Visserij is de belangrijkste drukfactor op de natuur. Overbevissing, beschadiging van de zeebodem, ongewenste bijvangst (waarvan een deel beschadigd of dood in zee wordt teruggegooid), het vangen van bedreigde soorten, verstoring en vervuiling zijn aanhoudende knelpunten in de visserij, hoewel de impact sterk verschilt per metier: techniek en doelsoort. Tegelijkertijd blijft visserij onmisbaar voor onze wereldwijde voedselvoorziening. De visserij heeft het in de afgelopen jaren zwaar te verduren gehad en is onvoldoende weerbaar gebleken. Dat betekent dat de sector sterker staat door mee te bewegen met de veranderingen op de Noordzee. Alleen met een koerswijziging in beheer en consumptie kunnen we de balans tussen visserij en natuur herstellen, verspilling tegengaan en de ecologische voetafdruk van de sector drastisch verkleinen.

Er is reden voor optimisme: de afgelopen decennia is gebleken dat de natuur zich kan herstellen als er duidelijke regels zijn, als vissers investeren in innovatieve technieken en het ecosysteem als basis genomen wordt in beheer van cumulatieve menselijke effecten. Daarom werkt Stichting De Noordzee samen met vissers aan de visserij van de toekomst. Want alleen door samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid kunnen we zorgen voor een gezonde, veerkrachtige Noordzee, nu en voor generaties na ons. Daar profiteren zowel de natuur als vissers van.

Vijf uitgangspunten

Een duurzame visserij in balans met de natuur:

1. Vangt de rente en laat het kapitaal in stand.

Een toekomstbestendige visserij begint bij het respecteren van de ecologische grenzen van de Noordzee. **Er worden niet meer vissen gevangen dan erbij komen.** Door visquota af te spreken conform het Europees Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB) en op basis van het best beschikbare wetenschappelijke advies (ICES), blijft de visserij in balans met het ecosysteem.

Op dit moment wordt er vaak gevestigd op populaties die kleiner en minder gezond zijn dan ze van nature zouden kunnen zijn en ooit waren. Dat ondermijnt niet alleen het ecosysteem, maar ook het economisch perspectief van de sector zelf. Werkelijke voedselzekerheid en economische stabiliteit ontstaan juist op basis van herstel van gezonde vispopulaties en stabiele productie op de lange

termijn. Dit vraagt niet alleen om ecologische grenzen, maar ook om een aanpassing van het verdienmodel, waarbij economische zekerheid voortkomt uit gezonde visbestanden in plaats van uit het maximaliseren van vangsten op de korte termijn.

Dit vraagt om een verschuiving van beheer gebaseerd op individuele bestanden naar een **integrale ecosysteembenadering**. Daarbij is het essentieel om visbestanden niet geïsoleerd te beoordelen, maar in samenhang met het bredere ecosysteem. In een ecosysteemgerichte benadering (ecosystem-based fisheries management, EBFM) worden relaties tussen soorten, voedselwebben en omgevingsfactoren expliciet meegenomen, zodat visserijdruk niet alleen per soort, maar op systeemniveau wordt afgestemd. Van aanvullend belang is **adaptief beheer**, dat snel kan inspelen op veranderingen in bestanden en klimaatgedreven verschuivingen. Dit principe geldt nadrukkelijk ook voor opkomende en **onquoteerde soorten**, zoals [inktvīs](#), rode mul en Noordzeekrab. Voor deze soorten ontbreekt structureel beheer, waardoor risico's op ieuwe vormen van overbevissing ontstaan. Toepassing van het voorzorgsbeginsel en vroegtijdige sturing zijn daarom essentieel om herhaling van eerder gemaakte fouten te voorkomen.

De Nederlandse visserijsector is economisch relatief klein. De sector draagt jaarlijks ongeveer €0,9 miljard bij aan de economie, terwijl de totale Nederlandse economie ruim €900 miljard bedraagt (ongeveer 0,1% van het bbp). Ook qua werkgelegenheid is het aandeel beperkt tot minder dan 0,1% van de totale arbeidsmarkt. Tegelijkertijd ontvangt de sector jaarlijks circa €100 miljoen aan subsidies, waaronder een structurele vrijstelling van brandstofaccijns van €40 miljoen. Deze financiële ondersteuning is aanzienlijk in verhouding tot de economische bijdrage van de sector en houdt bovendien overcapaciteit en visserijdruk in stand. Doordat zij de kosten van vissen kunstmatig verlagen en daarmee **de prikkel versterken om te blijven vissen, ook wanneer dit ecologisch en economisch niet duurzaam is**. Dit terwijl het **belang van de visserij voor de Nederlandse voedselzekerheid zeer beperkt is: het merendeel van de Noordzeevangst wordt geëxporteerd, terwijl vis slechts een klein aandeel vormt van het Nederlandse dieet en dat is vooral geïmporteerde vis**.

Wereldwijd is volgens de Food and Agriculture Organization (FAO) nog altijd 35% van de commercieel beviste vispopulaties overbevist. De situatie rond [makreel](#) laat zien wat er gebeurt als internationaal beheer tekortschiet. De afgelopen 15 jaar is jaarlijks gemiddeld 39% meer makreel gevangen dan de International Council for Exploration of the Sea (ICES) die de wetenschappelijke basis legt voor de quotabepalingen, adviseerde. **Het makreelbestand bevindt zich onder kritische grenzen** en het risico op instorting is reëel. **Toch is er dit voorjaar opnieuw besloten het ICES-advies niet volledig te volgen**.

Internationaal onderzoek toont aan dat een andere koers loont: bescherming van mariene natuurgebieden leidt tot een toename van visbiomassa tot circa 500% en maatschappelijke baten die 1,4 tot 2,7 keer hoger liggen dan de kosten. Daartegenover staan maatschappelijke kosten van destructieve visserij die in Europa oplopen tot €16 miljard per jaar. Dit vraagt om concrete keuzes in beleid: het sluiten van ecologisch waardevolle gebieden en daarbuiten **het volgen van wetenschappelijk advies bij quota, het afbouwen van schadelijke subsidies en het versnellen van de transitie naar laag-impact visserij**.

2. Versterkt ons natuurlijk kapitaal in zee door ecologisch belangrijke gebieden met rust te laten.

Bodemverstorende visserij is volgens wetenschappelijke beoordelingen van OSPAR en ICES **de belangrijkste structurele druk** op biodiversiteit en habitats.

Effectieve bescherming van [natuurgebieden op de Noordzee](#) bieden tegenwicht en zijn een essentieel onderdeel van ecosysteemgericht beheer: door essentiële ecologisch waardevolle delen van het systeem met rust te laten, ontstaat ruimte voor herstel van biodiversiteit, versterking van voedselwebben en robuustere visbestanden. **De huidige natuurgebieden in de Noordzee worden beschermd genoemd maar zijn dat in praktijk niet.**

Momenteel is slechts 7,2% van de Noordzee effectief beschermd tegen bodemverstoring. In het Noordzeeakkoord is afgesproken dat voor 2030 15% van Noordzee beschermd is tegen bodemverstorende visserij. Stichting De Noordzee pleit ervoor dat na 2030 er minimaal 30% effectieve bescherming van de Noordzee is in 2040, waarvan de helft strikt beschermd, dus zonder extractieve activiteiten. In lijn met Europese richtlijnen en wetenschappelijke consensus. Binnen deze gebieden krijgt de bodemnatuur de ruimte om te herstellen, wat een belangrijke basis vormt voor een gezond voedselweb. Dit is **een essentiële voorwaarde voor een geslaagde uitvoering van de Natuurherstelverordening op zee**. Het zogeheten **overloopeffect** zorgt er vervolgens voor dat vispopulaties ook buiten de mariene natuurgebieden op de Noordzee toenemen.

Zelfs wanneer de reeds aangewezen beschermde natuurgebieden daadwerkelijke bescherming krijgen en windparken worden uitgebreid blijft meer dan de helft van de Noordzee beschikbaar voor visserijactiviteiten. Dit betekent dat er voldoende ruimte is om natuurherstel en visserij beter in balans te brengen, mits duidelijke keuzes worden gemaakt.

De ervaring met de **Scholbox** laat zien dat maatregelen die alleen gericht zijn op visserijbeheer onvoldoende zijn voor natuurherstel. Effectieve bescherming vraagt om expliciete ecologische doelen gericht op biodiversiteit en ecosysteemherstel.

Daarnaast moet visserijbeheer actief [rekening houden met kwetsbare soorten](#) zoals haaien, roggen, zeevogels en zeezoogdieren. Dat kan door bescherming van migratieroutes, paaigebieden en voortplantingstijden, gecombineerd met technische oplossingen zoals selectiever vistuig, ontsnappingspanelen en een zorgvuldiger omgang met onbedoeld gevangen dieren, om hun overlevingskansen te vergroten.

3. Werkt met een duurzame vloot, die een minimale impact op bodem en natuur heeft, weinig tot geen ongewenste bijvangst vangt en vrij is van schadelijke emissies naar het water en de lucht.

De visserij van de toekomst vraagt om een fundamentele omslag in technologie en bedrijfsvoering. [Platvis is geen klimaatvriendelijk alternatief voor vlees](#). De traditionele boomkorvisserij laat zien waar de grenzen liggen: één zware platviskotter verbruikt circa 6.500 liter brandstof per zeedag en die zeedag heeft een CO₂-uitstoot vergelijkbaar met 8–9 huishoudens per jaar. Tegelijk werd in 2024 in de Noordzee onder meer ruim 2 miljoen kilo jonge schol bijgevangen en met minimale overlevingskansen overboord gezet, komt jaarlijks circa 22.000 kg vispluis in zee terecht en is ongeveer 93% van de Noordzeebodem beïnvloed door bodemverstorende visserij.

Deze **combinatie van hoge emissies, grootschalige bodemberoering en substantiële bijvangst** laat zien dat verdere optimalisatie binnen dit type visserij slechts beperkte verbetering kan opleveren. Werkelijke verduurzaming vraagt om een verschuiving naar visserijvormen die van nature **minder impact hebben op bodem, bijvangst en emissies**.

Passieve visserijvormen, zoals potten, kooien en korven, bieden, onder voorwaarden, perspectief doordat ze met lokken werken in plaats van jagen. Selectieve **pelagische visserij** kan duurzaam zijn, mits deze structureel ruim onder wetenschappelijke adviezen blijft en vispopulaties niet overbevist zijn.

Daarnaast bieden nieuwe vormen van voedselproductie uit zee kansen. Laag-trofische aquacultuur, zoals **schelpdier- en zeewierteelt, draagt bij aan biodiversiteit, waterkwaliteit en mogelijk**

klimaatmitigatie. Tegelijk vraagt deze transitie om een andere schaal en organisatie: **kleinere, flexibele schepen met minder motorvermogen, lagere vaste kosten, minder afhankelijk van brandstof en subsidies, en een verdienmodel gebaseerd op gezonde ecosystemen.**

Zonder deze omslag blijft de sector gevangen in een systeem van hoge kosten, ecologische schade en beperkte toekomstbestendigheid.

4. Is open en transparant met een sluitend handhavingssysteem waarin duurzaamheid en balans met de natuur continu bewezen worden.

De Noordzee is een publiek goed en vraagt om publieke verantwoording. Een duurzame visserij kan alleen bestaan wanneer duidelijk is wat, waar en hoe wordt gevangen, en wat de impact daarvan is. Effectieve controle en handhaving door de overheid zijn essentieel. Daarbij ligt de kern van het probleem niet zozeer in het ontbreken van regels, maar in de onvoldoende en inconsistente uitvoering van het bestaande Gemeenschappelijk Visserij Beleid (GVB).

Technologische middelen zoals cameratoezicht aan boord – dat vanaf 2028 verplicht wordt – maken het mogelijk om naleving van regels beter te monitoren en te borgen. Hierdoor wordt de visserij **transparanter** en wordt **duurzaamheid aantoonbaar** in plaats van vrijblijvend. Daarnaast is **eerlijke verdeling van visrechten** cruciaal. Momenteel zijn **quota geconcentreerd** bij een kleine groep machtige marktspelers, wat **innovatie belemmert**. Door artikel 17 van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid actief toe te passen en visrechten te verdelen op basis van ecologische en sociale criteria, kan een eerlijker en duurzamer systeem ontstaan.

Samenwerking tussen vissers, wetenschap, natuurorganisaties en beleidsmakers vormt de basis voor deze transitie. De Noordzee ontwikkelt zich zo van een gebied **van polarisatie naar een gebied van gedeelde verantwoordelijkheid**.

5. Voorkomt vermijdbaar dierenleed door vissenwelzijn leidend te maken in visserijpraktijken, beheer en handhaving.

Vissenwelzijn is een essentieel onderdeel van duurzame visserij. **Wetenschappelijke inzichten laten zien dat vissen pijn en stress ervaren, maar deze kennis is nog onvoldoende vertaald naar de praktijk.** Daardoor ondervinden jaarlijks grote aantallen vissen onnodig lijden. Een toekomstbestendige visserij vraagt om een fundamentele verandering in omgang met dieren. **Welzijn moet expliciet worden meegenomen in ontwerp, vangstmethoden en verwerking.** Dat betekent onder meer kortere vistijden, minder stressvolle vangstmethoden en snelle, zorgvuldige behandeling aan boord, inclusief levend strippen van vis en bedwelming voorafgaand aan doding.

Bijvangst vormt een groot welzijnsprobleem. Deze dieren worden onbedoeld gevangen en hebben vaak een lage overlevingskans bij terugzet in zee. Het **voorkomen** van bijvangst door selectieve technieken is daarom de belangrijkste welzijnsmaatregel. Ook voor andere zeedieren geldt dit principe. Jaarlijks worden in Europa circa 55–70 miljoen krabben aangeland, waarbij praktijken zoals het **steken van krabbenpezen** worden toegepast. Hoewel deze ingreep agressie vermindert, veroorzaakt deze verwondingen, **stress en verhoogde sterfte**. In combinatie met lange logistieke ketens sterft naar schatting 20–40% van de krabben al vóór de markt wordt bereikt. Dit is grootschalig en **vermijdbaar** dierenleed.

Effectief optreden is cruciaal om welzijnsnormen daadwerkelijk te borgen en te verbeteren.

Over Stichting De Noordzee

Stichting De Noordzee is al meer dan veertig jaar dé organisatie als het gaat om bescherming en duurzaam gebruik van de Noordzee. Wij werken aan het bereiken van een gezond ecosysteem dat invloeden van buiten weerbaar en veerkrachtig opvangt. Noordzeenatuur moet altijd het uitgangspunt zijn voor duurzaam gebruik. Stichting De Noordzee werkt samen met vissers aan de visserij van de toekomst. Dat doen we o.a. door deelname aan het Noordzeeoverleg, waarin de visserij, energiesector, overheid en natuur- en milieuorganisaties uitvoering geven aan het Noordzeeakkoord (NZA). Ook zijn we deelnemer aan de recent vastgestelde Uitvoeringsagenda Voedsel uit zee en Grote Wateren, waarvoor we het afgelopen jaar met de visserijsector aan de werktafel zaten om de agenda inhoudelijk vorm te geven. Ook internationaal werken we samen met de visserij, bijvoorbeeld in de Pelagische Adviesraad en in projecten zoals het internationale CIBBRiNA project, waarin vissers, ngo's, overheden en wetenschappers samen werken aan het verminderen van bijvangst van bijzondere en beschermde dieren.

Over WWF-NL

WWF-NL begon ooit als beschermer van dieren als de panda. Inmiddels is onze uitdaging veel groter. Natuurverlies en klimaatverandering raken vandaag ál het leven op aarde. Daarom is WWF op een missie: we gaan onze wereld 'Nature Positive' maken. Van Limburgse rivieren tot Amazone regenwoud, van Caribisch koraal tot Afrikaanse wildlife. En van wereldoceanen tot onze eigen Noordzee. Maar de wereld veranderen kan niemand alleen. Daarom slaan we de handen ineen met lokale partners. En verbinden we mensen, bedrijven en overheden, die we samen in beweging brengen.

Over NSPFF

De North Sea Passive Fisheries Foundation is een jonge, snelgroeiende organisatie die de transitie naar passieve, kleinschalige en natuurvriendelijke visserij op de Noordzee wil versnellen. Ze vertegenwoordigen de passieve visserssector en verbinden vissers, overheid, NGO's en kennisinstellingen om samen een toekomstbestendig visserijmodel te bouwen.

Wij werken op basis van wetenschappelijke kennis. Hieronder staan de belangrijkste onderzoeken en rapporten die onze visie op duurzame visserij ondersteunen:

Visserij als grote drukfactor op de Noordzeenatuur:

- ICES, 2024. Greater North Sea ecoregion – Ecosystem overview. In Report of the ICES Advisory Committee, ICES Advice 2024, Section 7.1
- OSPAR Commission, 2023. Quality Status Report 2023: Synthesis Report.

Overbevissing:

- STECF, 2020. Stock status in NEA: Scientific, Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) Monitoring the performance of the Common Fisheries Policy (STECF-Adhoc-20-01)
- FAO, 2025. of the state of world marine fishery resources, Food and Agriculture Organization of the United Nations, Review June 2025 (FAO Fisheries and Aquaculture Technical Paper 721)

Voedselzekerheid:

- Troell, M., Jonell, M., & Crona, B., 2019. Seafood Scoping Report: The Role of Seafood in Sustainable and Healthy Diets. The EAT-Lancet Commission report through a blue lens. Stockholm Resilience Centre / EAT.

Spillover effect:

- Di Lorenzo, 2020. Assessing spillover from marine protected areas and its drivers: A meta-analytical approach. Fish and Fisheries
- Costello, 2024. Evidence of economic benefits from marine protected areas. Scientia Marine Vol. 88 No. 1

Gemeenschappelijk Visserijbeleid:

- European Commission, 2026. Commission Staff Working Document EVALUATION Regulation (EU) No 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2013 on the Common Fisheries Policy, SWD(2026)120

Maatschappelijke kostenanalyse:

- Millage, K. D., et al. (2026). The value of bottom trawling in Europe. Ocean & Coastal Management.

Visserijsubsidies:

- Vollaard, B. (2026). Subsidies maken Noordzeevervisserij niet duurzaam. Economisch Statistische Berichten. <https://esb.nu/subsidies-maken-noordzeevervisserij-niet-duurzaam> / <https://esb.nu/subsidies-maken-noordzeevervisserij-niet-duurzaam/>
- Hoekstra, F.F., Valk, Y. de, Deetman, B., 2023. Fish clusters in the Netherlands (baseline): size and dependence for the chain and supply industry of North Sea fisheries; Impact analysis of policy decisions on the chain of Dutch fishing regions. Wageningen, Wageningen Economic Research, Report 2023-030ENG. 89 pp.; 25 fig.; 12 tab.; 46 ref. ISBN 978-94-6447-654-5
- OECD (2020), OECD Review of Fisheries 2020, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/7946bc8a-en>

